

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

שיחת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

פורים ה'תשכ"ב

בלתי מוגה

חלק ב – יו"ל לש"פ תצוה, י"א אדר, ה'תשס"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה

מאה ושלוש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

ד"תינוקות של בית רבן"; אבל, כ"ק מו"ח אדמו"ר הסביר פעם⁹⁴ שיש כאלו שגם לאחר ריבוי שנים, ואפילו בהיותם בעלי שיבה עם זקן לבן, הנה מצד משך הזמן שהקדישו ללימוד התורה הרי הם עדיין בתחילת ההליכה ל"חדר", ונמצא, שגם הם נכללים בגיל ד"תינוקות של בית רבן".

ובכן:

כל אלו שהם "תינוקות של בית רבן" לפי ביאור רבינו נשיאינו, — וגם אלו שהם בגדר ספק, הרי זה ספק בענין שהוא מדאורייתא, כיון שלימוד התורה הוא ענין שחיובו מן התורה — יאמרו כולם "לחיים",

ובקרוב יהי' הענין ד"בשמחה תצאו ובשלום תובלון"⁹⁵ — כל אחד מההגבלות שלו, ואז יקיים הקב"ה הבטחתו ש"בשמחה תצאו" מההגבלות של הגוף הגשמי והגלות, בגאולה האמיתית והשלימה.

(וסיים בבת-שחוק): ובלשון המדרש⁹⁶: "ואני המתחיל" — "לחיים", "לחיים"!

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן "כי בשמחה תצאו", ואח"כ צוה לנגן ניגון "הבינוני"].

* * *

כד. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים גו'.

* * *

94) ראה גם שיחת ש"פ צו, שושן פורים
תשי"ד סי"ב (תו"מ חי"א ע' 136). חי"ב ע'
111. וש"נ.
95) שם נה, יב.
96) שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.
ועוד.

האמיתית שתביא לחיים טובים הן ברוחניות והן בגשמיות, וגאולה פרטית זו תמהר ותקדים את הגאולה הכללית של כללות בניי.

כב. המורם מכל האמור — שהרי לאחרונה נעשה סדר שכל דבר צריכים לחזור ולפרש:

הנוער, מגיל שהגיעו לחינוך,

— וכפי שהונהג לאחרונה בארצות-הברית שמיד שהתינוק מתחיל לדבר הרי הוא מביע את דעתו כיצד צריכים להתנהג עמו... ועד שישנם מחנכים שעשו "תורה שלימה" מ"שיחה בטלה שלהם"⁸⁸, שצריכים להתייחס לילד מתוך וותרנות ("נאָכגעבן אים"), דאל"כ, לוחצים אותו — היפך מ"ש"י⁸⁹ "חושך שבטו שונא בנו" ! ובכל אופן, כיון שכבר נקבע כן באופן ש"אסר לך רחמנא", יש לנצל זאת באופן ש"שרא לך כותי"⁹⁰ —

צריכים לבוא בדרישה שחייבים לחנך אותם בדרך אבותינו, אברהם יצחק ויעקב, שרה רבקה רחל ולאה,

והם יהיו ה"תינוקות של בית רבן" שקולם עולה עד כסא הכבוד, והקב"ה שואל: "מה קול גדול הזה שאני שומע כגדיים וטלאים"⁹¹, וקול זה שובר את כל הגזירות, ובעיקר — את הגזירה העיקרית של הגלות, ומביא את משיח צדקנו יחד עם ביהמ"ק, שבו יקריבו בקרוב את ה"עומר",

— כמסופר בגמרא במסכת מגילה⁹² שענין זה למד מרדכי עם תינוקות של בית רבן כדי לבטל גזירת המן —

וזהו גם "מיסמך גאולה לגאולה", "פורים לפסח"⁹³ — שהרי למחרת פסח (ט"ז ניסן) מביאים קרבן העומר,

וקרבן זה ממשיך את הברכה גם לנפש הבהמית — שהרי העומר הי' בה מן השעורים, מאכל בהמה⁹⁴ — שיקויים היעוד⁹⁵ "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר — אפילו בשר הגוף הגשמי — כי פי ה' דיבר".

כג. (ואח"כ אמר):

ברצוני להוסיף הערה אחת:

לפי ה"תעודת לידה" יש אמנם גיל מסויים שבו מסתיים הענין

(91) שם ו, סע"ב ובפרש"י.

(92) סוטה רפ"ב.

(93) ישע"י מ, ה.

(88) ע"פ לשון חז"ל — מנחות סה, ב.

(89) משלי יג, כד.

(90) טז, א — ובפרש"י בגירסת הע"י,

וחדא"ג מהרש"א (ע"פ אסת"ר פ"י, ד).

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילד חייל ב"צבאות השם"

ישראל שיחי

ליום הולדתו ט"ז שבט

וליום הכנסו בביתו של אאע"ה, כ"ג שבט, ה'תשס"ו

ולזכות

אחיו ואחותו חיילים ב"צבאות השם"

מנחם מענדל וחנה ברכה שיחי

נדפס על ידי ולזכות הוריו

הרה"ת ר' דוב יהודה וזוגתו מרת רות שיחי שחט

Published and Copyright 2006 by

Vaad HANACHOS BLAHAK

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (718) 778-5776

E-mail: info@lahak.org • Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5766 • 2006

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

סדר ועימוד בתכנת "תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס, ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (718) 778-5776

מה אומר עתה הגוי בפאריז אודות הצבע המתאים לעניכה והגרביים, ואז ידרוש או ירויח את הכסף הדרוש, כדי למלא מה שנפל במחשבת הגוי או הגוי, להבדיל, שזוהי ה"מאָדע" המתאימה למספר החדשים הקרובים; ועאכו"כ שאין צריך, להבדיל, להמתין עד שיבואו אביו ואמו ויאמרו לו: שמע נא, כיון שאתה הנך בן אברהם יצחק ויעקב, ואת הנך בת שרה רבקה רחל ולאה, אשר לכן עליך להיות ראוי להקרא נכד ונין שלהם, ואשר לכן עליך להתנהג בדרך שצוה אברהם — "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמריו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט"⁸².

וכשם שבנוגע לצרכי הגוף אינו דוחה למחר מה שיכול לעשות היום, מתוך תקוה שלמחרת ידרוש עוד משהו — עד"ז ועאכו"כ צריך להיות כן בנוגע לצרכי הנשמה.

כא. זוהי איפוא התביעה ביחוד בדורות אלו:

כיון שהבן והבת הם מציאות לעצמם מהאב והאם, והכלה היא מציאות לעצמה מחמותה, וכבר נתקבל שכך ראוי להיות...

הרי עאכו"כ שהנוער צריך לנצל זאת בנוגע לחינוכם בדרך תורתנו תורת-חיים, ובנוגע למצוות עליהם נאמר "וחי בהם"⁸³, חיים נצחיים לא רק בעוה"ב אלא גם בעוה"ז — שלא להמתין להתעוררות מצד האב או האם, "מגיד מישרים" או "מנהיג רוחני" ("ספיריטשל-לידער" — ככל השמות והתוארים שניתנו בדורותינו אלו), אלא מהם עצמם צריך להתחיל ה"רעש" ("שטורעם"): כיון שהלכו לאיבוד כל כך הרבה ימים חדשים ושנים שלא הלכו בדרך הראוי' — הרי מכאן ולהבא צריכה להיות ההליכה בדרך הראוי' באופן של "כפלים לתושי"⁸⁴, כפי שמביא רבינו הזקן באגרת התשובה⁸⁵ ש"אם הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים".

ועי"ז פועלים "והשיב לב אבות על בנים (ואח"כ) ולב בנים על אבותם"²⁷ — שהנוער יעורר את כל הרעש, ויעמיד את הדור במעמד ומצב של "דור דעה"⁸⁶ — "דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם"⁸⁷, ועד שגם בעניני הרשות תהי' הדעת האמיתית והחכמה האמיתית, ועי"ז תהי' גאולת כל אחד ואחד בעניניו, שכל אחד יעמיד את עצמו בדרך

(82) וירא יח, יט.

(83) אחרי יח, ה.

(84) איוב יא, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו.

(85) ספ"ט.

(86) ראה ויק"ר פ"ט, א. במדב"ר פי"ט, ג.

וש"נ.

(87) דברי הימים"א כח, ט.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תצוה, י"א אדר, הננו מוציאים לאור חלק שני מהשיחות שנאמרו בהתוועדות פורים ה'תשכ"ב — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ תרומה, שאר החלקים י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ד' אדר, ה'תשס"ו

מאה ושלש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

ברוקלין, נ"י.

ט. נתבאר לעיל גודל מעלת ימי הפורים, ש"קיימו מה שקבלו כבר", שזוהו הזמן שבנ"י מקבלים על עצמם מתוך חיות ושמחה מחוזקים לעשות במשך כל השנה כולה את כל הענינים שקיבלו במ"ת, ובאופן ש"לא יסוף מזרעם", ועי"ז "הימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור", מתוך "אורה ושמחה וששון ויקר" (כנ"ל ס"ה); ועד כדי כך, שבימי הפורים יש עילוי גם לגבי ימות המשיח (כנ"ל ס"ב).

ואף שענין זה הוא עתה בהעלם — הרי זה בדוגמת "גביר" בעל הון עצום של ממון, אבל אין זה מונח בכיסו, כי אם ב"בנק", והיינו, שאין חילוק אם הממון נמצא אצלו באופן שיכול למנותו באצבעותיו בכל יום ויום, או שיש לו הבטחה ממוסד בריא שמונח בחשבוננו סכום כך וכך.

ואם הדברים אמורים בנוגע למוסד של בשר-ודם, ש"היום כאן ומחר כו'" (כלשון הגמרא²⁸) — הרי עאכ"כ כאשר ישנה הבטחה ממלך מלכי המלכים הקב"ה, שקיום ענין של תומ"צ הוא באופן ש"אדם אוכל פירותיהם בעולם הזה"²⁹,

— אם זהו מהדברים שנימנו שם, שבהם נכלל גם חינוך הבנים והבנות, שזהו האופן היותר גדול שיכול להיות ב"גמילות חסדים" (שנמנה שם), ש"מביאו לחיי העולם הזה ולחיי העולם הבא"³⁰, נוסף לכך שזהו גם ענין של "תלמוד תורה" (שנמנה שם) —

ועוד זאת, ש"הקרן קיימת לעולם הבא"²⁹, באופן בלי גבולי — שמטעם זה אמרו חז"ל³¹ ש"שכר מצוה בהאי עלמא ליכא", כי, עד כמה שמשערים גדלו של העולם, הרי אין ביכלתו לקבל במלוא המדה אפילו שכרה של מצוה אחת, ועאכ"כ מצוה שפועלת לדורות ודורי דורות, כמו חינוך הבנים והבנות, שמחנכים אותם בדרך כזו שיפעלו גם על בנייהם אחריהם כו' — פירותיהן ופירות פירותיהן עד סוף כל העולם³²,

וא"כ, הרי זה שכר עצום, ושכר זה מונח ב"מוסד" ("בנק") שנמצא בעולם האצילות³³, שבעליו הוא מלך מלכי המלכים הקב"ה, והוא אומר שהכין עבורו שכר זה!

י. וכיון שכל כך גדלה מעלת ימי הפורים, הרי מזה גופא מובן, שכאן נעמד הלעומת-זה ומנסה למנוע זאת, שזוהי המלחמה עם היצה"ר ב"עולם קטן"³⁴ שבכל אדם ואדם.

וכמו המן בשעתו, ולפניו גם עמלק — אשר "משרש נחש יצא צפע"³⁵, "משרש נחש שהוא עמלק יצא צפע הוא המן"³⁶ — כפי שמצינו בגאולה דיצי"מ, שמיד כאשר בני"י יצאו ללכת להר סיני לקבל תורה, אזי

זבחים לו, ב. ועוד.

(28) ברכות כח, ב.

(33) ראה תו"מ ח"ב ס"ע 197 ואילך. וש"נ.

(29) פאה פ"א מ"א.

(30) ע"פ לשון חז"ל — ב"מ לג, א.

(34) תנחומא פקודי ג. ועוד.

(35) ישע"י יד, כט.

(במשנה).

(36) תו"א מג"א צה, ד. וראה של"ה של,

(31) קידושין לט, ב. וש"נ.

(32) ע"פ לשון חז"ל — כתובות רפ"ט. א. לקוטי לוי"צ על מארז"ל ע' קפה.

בזמנים שעברו, כאשר הילדים עשו מה שההורים דרשו מהם, ושום דבר לא נעשה אצלם על דעת עצמם — אזי היו צריכים להבהיר את הענין ד"איפה ואיפה" רק בנוגע להורים;

אבל כאשר נמצאים בעקבתא דמשיחא, שאז "בת קמה באמה" ו"נערים פני זקנים ילבינו" (כדאיתא בגמרא בסוף מסכת סוטה),

— והרי ענין זה ישנו גם בקדושה⁷⁹, כפי שרואים דוקא בשנים האחרונות, שגם כאשר ההורים אינם מוכנים עדיין לקיים את כל המצוות עם כל ההידורים עד הפרט הכי קטן, הנה הילדים הם אלו שהולכים ומתעלים בעומק יותר, ותובעים זאת הן מעצמם והן מהוריהם — הנה כיון שהם רגילים לעשות כפי שעולה בדעתם, מבלי לשאול אצל הוריהם,

— אין הכוונה לעשיית דברים שליליים, שהרי "אטו ברשיעי עסקינן"⁸⁰; המדובר הוא אודות נוער הגון, בעלי מדות טובות וכו' וכו', אלא שהרגשתם היא שאינם צריכים לשאול דוקא, או להמתין עד שהאב או האם, הסבא או הסבתא יפנו אליהם, אלא הם בוחרים בעצמם את הדרך, ואח"כ באים לספר ולבקש הסכמה —

יש צורך להבהיר את הענין ד"איפה ואיפה" גם בנוגע אליהם:

אם זוהי הגישה שלהם בנוגע לענינים של צרכי הגוף, עניני מדעים וחכמות הקשורים עם צרכי הגוף — עאכ"כ שצריכה להיות אצלם גישה זו, ובמדה גדולה יותר, בנוגע ללימודי קודש ובנוגע לכללות ההנהגה בדרך התורה והמצוה.

כ. ולדוגמא:

כשם שכאשר מדובר אודות השכלה הקשורה עם חוקי המדינה, הרי אין ספק אצל הילד, המחונך, שאסור לו לילך נגד חוקי המדינה, עם היותם חוקים שנקבעו ע"י בשר-ודם — עאכ"כ שבאופן כזה ובמדה יתירה מזה צריך להיות היחס בנוגע לחוקים שניתנו ע"י מלך מלכי המלכים הקב"ה בנוגע ללימוד התורה, ולימוד באופן שיביא לידי מעשה בהנהגה יום-יומית.

ועד"ז כאשר מדובר אודות סוג העניבה או צבע הגרביים⁸¹, אינו ממתין שאביו או אמו יבחרו זאת עבורו, אלא הוא בעצמו יחקור וידרוש

(81) ראה גם תו"מ חכ"ה ע' 115. וש"נ.

(79) ראה תו"מ חכ"ה ס"ע 39. וש"נ.

(80) לשון הש"ס — יומא ו, א. וש"נ.

כאשר מסבירים לו את הסיבה שבגללה בא לידי חולי, הרי זה מאיר את דרכו לידע כיצד יוכל לחזור ולהתרפא.

ועד"ז בעניננו:

התורה מבארת כיצד יכול היצה"ר, "עמלק", לגשת ליהודי — בשביל (עון) משקלות — שישנה "איפה" (גישה) אחת בנוגע לצרכי הגוף, ו"איפה" (גישה) שונה לגמרי בנוגע לצרכי הנשמה, כנ"ל בארוכה. וכאשר יודעים סיבת הדבר, אזי יכולים לשלול זאת מלכתחילה, ויכולים גם לפעול את הרפואה — עי"ז ששולל את הסיבות, אזי "שב ורפא לו"⁷¹:

לכל לראש — באופן של רפואה, "כבעל מום שנתרפא שמקצת שמו עליו", שזהו באופן ש"זדונות נעשו לו כשגנות" (כדאיתא ביומא⁷²); ואח"כ באים לדרגא נעלית יותר — ש"זדונות נעשו לו כזכות"⁷³, כפי שנפעל ביום-הכפורים,

ואם הדברים אמורים ביום-הכפורים שהוא רק "כפורים", כמו פורים⁷⁴ — עאכ"כ ע"י העבודה של ימי הפורים, שאז נעשה ענין זה בעומק יותר,

שזהו הענין ד"ונהפוך הוא"⁷⁵, "נהפך מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב"⁷⁶, שכל הענינים הנקראים "יגון" ו"אבל", נהפכים ל"שמחה" ו"יום טוב", ו"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", ועד שפועלים שאפילו "עמי הארץ מתיידיים כי נפל פחד היהודים עליהם"⁷⁷, כיון שממשיכים בגלוי את הענין ש"ראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך"⁷⁸, כפי שיהי' בקרוב, בביאת משיח צדקנו.

* * *

יט. ע"ד המדובר לעיל שצריכים לשלול את הענין ד"איפה ואיפה" בנוגע לכללות התומ"צ, כולל ובמיוחד בנוגע לחינוך הבנים והבנות כפי שההורים מתייחסים לכך — כמו"כ צריכים להבהיר זאת בנוגע להיחס של המחזיקים בעצמם.

ובהקדמה:

"ויבוא עמלק וילחם עם ישראל"³⁷, לפי שרצה למנוע אותם מללכת לקבלת התורה.

ועז"נ "תמחה את זכר עמלק"³⁸, "מחה אמחה את זכר עמלק"³⁹, "מלחמה לה' בעמלק מדור דור"⁴⁰, וכמבואר במכילתא⁴¹ שקאי על דורו של משה והדורות שלאח"ז, ועד ל"דרא דמשיחא" (כמובא גם בתיב"ע), שגם אז תהי' מלחמה זו, והיינו, שזוהי מלחמה תמידית, ועל זה יש נתינת-כח וסיוע מיוחד מהקב"ה שיוכלו לנהל מלחמה זו ולנצח בה. אמנם, האפשרות לכך שעמלק יבוא להלחם עם ישראל, היא, כאשר ישראל נמצאים "ברפידים" (כסיום הכתוב³⁷):

לכאורה אינו מובן: כיצד יכול יצה"ר לגשת ליהודי שיש לו נשמה אלקית — הרי "נפש השנית בישראל היא חלק אלקה ממעל ממש"⁴², וא"כ, כיצד יש ליצה"ר דריסת-רגל ("א צור-טריט"), ועד שלפעמים יוכל גם לפעול משהו, שיהודי ישמע אליו, בה בשעה שהקב"ה נמצא בנפשו פנימה!?

ובכן, אין זה אלא מפני שנעשה חלישות בנפשו האלקית, וכפי שדרשו רז"ל⁴³ בפירוש "רפידים" — "שרפו ישראל ידיהם" בעבודת ה', ועי"ז נעשית האפשרות שיוכל לבוא היצה"ר ולהתחיל לדבר ולשדל כו', ואולי פעם ישמעו אליו.

יא. והנה, התחלת פעולתו של היצה"ר כאשר ניגש ליהודי — יש לבאר ע"פ דברי המדרש בנוגע להסיבה שבגללה היתה מלחמת עמלק: הציווי "זכור את אשר עשה לך עמלק" שבספר דברים⁴⁴ — בא לאחרי הציווי "לא יהי' לך גו' אבן ואבן גו' איפה ואיפה גדולה וקטנה"⁴⁵. ואיתא במדרש⁴⁶: "על עון זה (בשביל משקלות) — שמתזיק שני סוגי משקלות, גדולה וקטנה, ומשתמש פעם בזו ופעם בזו, כדי לראות את הקונה או את המוכר כפי שיותר טוב עבורו, — בא עמלק".

(37) בשלח יז, ח. — קריה"ת דפורים. (43) מכילתא עה"פ. וראה סנהדרין קו, א ובפרש"י. וש"נ. (38) ס"פ תצא. (39) בשלח שם, יד. (40) שם, טז. (41) הובא בתוד"ה ואימא — קידושין לג, ב. וראה תנחומא תצא ח. פסיקתא דר"כ פ' זכור (ופסיקתא רבתי פ' מני אפרים). פרש"י תצא שם, יז. (42) תניא רפ"ב. (43) עה"פ. וראה תורה שלמה שם (אות קלג). וש"נ. (44) תצא כה, יז. (45) שם, יג"ד. (46) הובא בתוד"ה ואימא — קידושין לג, ב. וראה תנחומא תצא ח. פסיקתא דר"כ פ' זכור (ופסיקתא רבתי פ' מני אפרים). פרש"י תצא שם, יז.

(71) ישע"י ו, יו"ד. (72) פו, א-ב ובפרש"י. (73) שם, ב. (74) ראה תקר"ז תכ"א (גז, ב). (75) אסתר ט, א. (76) שם, כב. (77) שם ח, יז. (78) תבוא כה, יו"ד.

ולכאורה אינו מובן כלל⁴⁷:

הן אמת שדבר זה ("אבן ואבן גו' איפה ואיפה גדולה וקטנה") אסור מן התורה, אבל, במה חלוק איסור זה מכל האיסורים שבתורה, ש"על עון זה בא עמלק"?

עמלק — הוא השונא היותר גדול שהי' לבנ"י, שלכן, רק בנוגע לעמלק ישנו הציווי "זכור גו'⁴⁸ תמחה את זכר עמלק גו' לא תשכח"³⁸, וכדאיתא במכילתא⁴⁸ "שלא יאמרו גמל זה (ועד"ז שאר בעלי-חיים) של עמלק". וכמ"ש⁴⁹ "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד", וכמבואר במפרשים⁵⁰, שכל שאר האומות ישאר מהם אחרית, ואדרבה: לימות המשיח — "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד"⁵¹, ואילו עמלק — "אחריתו עדי אובד", שלא ישאר ממנו שריד ופליט.

וכיון שביאת עמלק היא על עון משקלות, עכצ"ל, שזהו חטא עיקרי, שלכן, העונש על זה הוא בענין שנגע ("עס האָט אָנגערירט") בעצם קיום קבלת התורה, ועד"ז בנוגע לקיום בנ"י — בימי המן כשהיתה הגזירה "להשמיד גו' מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד"⁵², ועד"ז עד לדרא דמשיחא!

יב. ונקודת הביאור בזה:

האפשרות לנתינת פתח ליצה"ר שיוכל לפעול משהו אצל יהודי, היא — כאשר יש "אבן ואבן גו' איפה ואיפה גדולה וקטנה", דהיינו, שני סוגי מדות ומשקלות: מדה ומשקל א' בנוגע לצרכי הגוף, ומדה ומשקל א' בנוגע לצרכי הנשמה (כדלקמן);

ואילו הי' יהודי פועל בעצמו שלא יהיו אצלו שני סוגי מדות ומשקלות ("לא יהי' לך גו' אבן ואבן גו' איפה ואיפה"), אזי לא היתה אצלו חלישות בעבודת ה', ובמילא לא היתה נתינת פתח ליצה"ר שיוכל לפעול אצלו אפילו בנוגע לדברים המותרים, עניני מותרות, ועאכו"כ בנוגע לדברים האסורים.

יג. ובפרטיות יותר:

(47) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש חכ"ז (50) ראה ספורנו עה"פ.
 (48) ס"פ בשלח. (משיחה זו).
 (49) בלק כד, כ.
 (51) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א.
 (52) אסתר ג, יג.

שיתייגע יותר בעסק, אזי ירויח יותר, וכאשר ישאיר את העסק פתוח בערבו של יום ששי, ירויח עוד כמה "סענט" — שהרי כן הוא אצל הגוי, להבדיל; אלא מאי, אצל יהודי שקשור עם הקב"ה הרי זה להיפך — מטיל הוא ספק "היש ה' בקרבנו אם אין".

וזהו גם מ"ש בספרים⁶⁶ ש"עמלק" בגימטריא "ספק":

עמלק לא בא ליהודי ומתחיל לומר לו: הקשב! כל מה שלימדו אותך ב"חדר" הרי זה להיפך;

עמלק רק אומר — תתבונן אתה בשכלך אם כנים הדברים, וכל זמן שלא יתברר אצלך הדבר, הרי זה בבחינת ספק.

— לא מדובר אודות הנהגה שהיא היפך השו"ע ח"ו. הוא מתנהג אמנם ע"פ השו"ע, אבל, הוא עושה זאת מתוך ספק "היש הוי' בקרבנו אם אין"; אולי "ככל הגוים בית ישראל"⁶⁷, והכל תלוי בפעולתו בכחו ועוצם ידו, כמו אצל "איוואן"...

וספק זה — "היש ה' בקרבנו אם אין" — פותח את הדרך לעמלק, שלכן מיד "ויבוא עמלק", דכיון שמצא דלת פתוחה, הרי הוא נכנס דרכה⁶⁸, ואינו מניח ליהודי לילך אל הר סיני לשמוע את ההכרזה שמכריזים בכל יום ויום לכל אחד מישראל: "אנכי הוי' אלקיך"!

ועד" שהי' בדורו של משה — כן הוא גם בכל הדורות שלאח"ז.

יח. ומזה מובן גם העצה והתיקון לזה — ובהקדמה:

בשנים האחרונות גילתה חכמת הרפואה סברא — שנכתבה באריכות בכמה ספרים ובכמה פרקים — שכאשר מסבירים לחולה במה מתבטא החולי, ומהי הסיבה שבגללה בא לידי חולי, הרי זה נותן לו כח שיוכל להתחיל להתרפא ולהבריא⁷⁰.

וענין זה ישנו כבר בתורה מלפני אלפי שנים — כפי שמצינו בתורה כו"כ ענינים בביאור סיבת המחלות, כיצד באים לידי חולי (מבלי לדבר אפילו אודות הרפואה).

והענין בזה — לא רק כדי לידע להתנהג באופן שמלכתחילה לא יבואו לידי חולי, אלא עוד זאת, שגם לאחרי שכבר חלה רח"ל, הנה

(66) ראה כש"ט (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סק"יח. סה"מ עזר"ת ע' קפב. עטר"ת ע' רצד.
 (67) ראה גם שיחת פורים תשח"י סמ"ב תשי"ט ע' 40. ועוד.
 (68) תו"מ חכ"ב ע' 148. וש"נ.
 (69) יתרו, כ, ב.
 (70) ראה גם שיחת פורים תשח"י סמ"ב (תו"מ חכ"ב ע' 148). וש"נ.
 (67) ע"פ יחזקאל כה, ח.

שתפלתו מתקבלת, שהרי "הן א-ל כביר ולא ימאס"⁶¹, ולאחרי שלמד שיעור בתורה, כפס"ד השו"ע⁶² שמבית-הכנסת צריך לילך לבית המדרש — אזי יכול לשכוח מהנשמה, לשכוח מהתפלה והלימוד, ולהתעסק רק עם הגוף וצרכיו.

יתירה מזה: בידעו שכעבור חמש-עשרה דקות יסיים כבר את התפלה והלימוד, ויצטרך לילך לעסוק בעניני מסחר, לילך למשרתו וכיו"ב — הנה אפילו בשעת התפלה ולימוד התורה נופלים לו מחשבות כיצד תהי' הנהגתו כשיבוא כבר להתעסק בענינים שהם לטובת הגוף.

ונמצא, שנעשה אצלו "אבן ואבן גו' איפה ואיפה" בדרך הפכית — שכל היום כולו הוא מושקע בענינים שהם צרכי הגוף, ואילו בנוגע לצרכי הנשמה — הנה גם במשך השעות שמקדיש עבור הנשמה ועניני, הרי הוא מבולבל מצד הענינים שצריך לעשות עבור הגוף.

וזהו "איפה ואיפה" ש"אסר לן רחמנא" — שהגוף הוא אצלו דבר תמידי, ואילו הנשמה היא רק לזמנים קבועים, בשעת התפלה (וגם אז — עם מחשבות המבלבלות), לימוד התורה וקיום המצוות (וע"ד המבואר בחסידות⁶³ בפירוש מארוז⁶⁴ בענין "הלומד תורה לפרקים", שלומד רק בזמנים מסויימים, ובין שיעור אחד למשנהו אין התורה קיימת במציאות אצלו).

יז. ו"על עון זה (בשביל משקלות) בא עמלק":

כאשר בנוגע לנפש האלקית ה"איפה" היא שכמה שנותן הרי זה יותר מדי, ואילו בנוגע להגוף ה"איפה" היא באופן הפכי, שכמה שנותן הרי זה מעט מדי — הרי זה פותח נקב, חריץ, ועד לפתיחת דלת, שדרכו יכול להכנס היצה"ר, שגורר עמו את "עמלק" שאינו מניח לקבל את התורה.

וכפי שהי' בדורו של משה — כמסופר בתורה לפני המאורע ד"ויבוא עמלק", שהיו כאלו שהתעורר אצלם ספק, "היש הוי' בקרבנו אם אין"⁶⁵: האם אנו תחת השגחתו הפרטית של הקב"ה, או שנמסרנו תחת חוקי הטבע, כך, שבאותו אופן שמתנהגים עם אינו-יהודי, להבדיל, מתנהגים גם עם יהודי, ובמילא, ככל שישקיע יותר את שכלו, וככל

בנוגע לעניני וצרכי הגוף, הגישה היא — שכל מה שיש, עדיין אינו מספיק, וכנ"ל (ס"ז) ש"מי שיש לו מנה רוצה מאתיים", כפי שמתקבל בפשטות, ללא יגיעה, אצל כל אחד. וגם כאשר יודע שישנם כאלו שיש להם פחות ממה שיש לו, והם מרוצים — יש לו כמה הסברות בשכל שהוא צריך יותר, והעיקר, שכן הוא רצונו — ולא איכפת לו אם אין לו הסברה בשכל — "רוצה מאתיים", ואם יש לו מאתיים — רוצה ד' מאות; ולא קשה לו לעשות כל דבר כדי שיתוסף אצלו יותר.

ועד"ז בנוגע לחינוך הבנים והבנות⁶³ — שככל שתגדל מדת ההשכלה והתרבות שמעניקים לילדים כדי להעמידם במעמד ומצב שיוכלו לתפוס מקום טוב יותר בסביבה, לא מסתפקים בכך, וממשיכים לחשוב אולי אפשר ליתן להם עוד מעט השכלה, ואולי אפשר ליתן להם עוד אפשרות שיוכלו להתקדם בסביבת האנשים שבאים עמם במגע, ולא חוסכים טירחא, ממון וזמן, כדי להעניק לילדים עוד משהו.

וכמו"כ כאשר מדובר אפילו אודות ענינים חיצוניים, כמו הבנין שבו צריכים הילדים ללמוד:

בנוגע ללימודי חול, מוצאים אחד שיתן רבע מליון דולר, אחד שיתן מליון דולר, מליון וחצי, שנים וחצי מליון; ועד שכבר פעלו שאפילו אם לומדים מעט לימודי קודש, אבל העיקר הוא לימודי חול, אזי מוצאים נדבן גדול;

אבל כאשר מדובר אודות בנין שבו צריכים ללמוד לימודי קודש על טהרת הקודש — הרי גם נדבה של "ח"י דולר" נחשבת מטבע הגונה, ועאכו"כ ב' פעמים ח"י, ואילו סכום גדול יותר — הרי זה דבר שאין לו מקום אצלו כלל; הוא זוכר מה שסיפר זקנו אודות ה"חדר" שבו למד, ששכרו של המלמד הי' כח"וכך קאָפקעס לחודש, וה"חדר" עצמו הי' גבוה עשרה טפחים, שנקרא ע"פ דין בשם "בית"⁶⁴, כך, שאין צורך בבנינים גדולים, ארמון לתפארה, ועאכו"כ שאין צורך בכל הענינים שלפני שלשה דורות לא הי' חפץ בהם!

זהו איפוא החילוק בין "אבן ואבן .. איפה ואיפה" — שיש "איפה" (וגישה) אחת בנוגע לצרכי הגוף, שכל מה שיש אינו מספיק, ושום דבר לא קשה לעשות כדי להשיג יותר, ואילו בנוגע לצרכי הנשמה,

(61) איוב לו, ה. וראה ברכות ח, רע"א.

(62) אור"ח רסקנ"ה.

(63) בשלח יז, ז.

(64) ראה סה"מ תרס"ט ע' צה.

(53) ראה גם מכתב טו"ב לחודש זיו שנה

"וכבר הארכת בזה בימי הפורים שעברו".

(54) ראה ב"ק נא, א.

זו (אג"ק חכ"ב ע' רכא ואילך. — ושם:

עניני קדושה בטהרתה, ישנה "איפה" (וגישה) אחרת — שיכולים להסתפק בתנאים שהיו אצל הסבא ואבי-הסבא לפני ריבוי דורות!

יד. ויש להוסיף בזה:

הענין ד"איפה ואיפה" ישנו גם בקדושה,

— שהרי אילו לא הי' ענין זה בקדושה, לא היתה יכולה להיות מציאות כזו בלעו"ז, כיון שהלעו"ז אין לה מציאות בפני עצמה, ובלשון חז"ל⁵⁵: "כל דאסר לן רחמנא שרא לן כוותי", והיינו, שכל המציאות של איסור ("אסר לן רחמנא") אינה אלא מפני שיש דוגמתה בהיתר ("שרא לן כוותי"), וע"י השתלשלות יכול לבוא מזה מציאות של איסור —

שכן, לאמיתו של דבר צריך להיות היחס לצרכי הנשמה באופן שונה מהיחס לצרכי הגוף — "איפה ואיפה" ש"שרא לן" — שיש להחשיב ולהעדיף את צרכי הנשמה יותר מאשר את צרכי הגוף;

אבל החסרון הוא — שהענין ד"איפה ואיפה" הוא מתוך יחס הפוך, "איפה ואיפה" ש"אסר לן רחמנא".

טו. ובפרטיות יותר:

נפש האלקית באה ואומרת ליהודי: שמע נא! עליך לדעת, לזכור תמיד, ואסור לך לשכוח, שאתה בנו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, כמ"ש "בני בכורי ישראל"⁵⁶, "בנים אתם לה' אלקיכם"⁵⁷; זהו דבר שנתנו לך מבלי להתייגע ולעשות דבר-מה, וכפי שאומרים⁵⁸: "מה טוב חלקנו כו' גורלנו ומה יפה ירושתנו", כלומר, קיבלת זאת בירושה, להיותך בן אברהם יצחק ויעקב או בת שרה רבקה רחל ולאה, ובמילא, בכל מקום שנמצא, ובכל ענין שמתעסק, עליו להתנהג כראוי לבנו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, וידיעה זו אינה מניחה לו לעשות ענינים שאינם לפי כבודו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ועאכו"כ שלא לנצל את הכחות שנותן לו מלך מלכי המלכים הקב"ה — כדי לעשות היפך רצון הקב"ה. כך צריך להיות מצד שכל הבריאי, ואין צורך בהתבוננות עמוקה במשך כמה שעות, כדי לבוא לידי החלטה שהנהגתו צריכה להיות באופן האמור.

זאת ועוד:

בידעו שהוא בנו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, הרי בודאי שאם רק ירצה באמת להתנהג כן — יעזור לו הקב"ה, אבינו שבשמים, שיוכל להתנהג כרצונו של הקב"ה; אלא, שלפעמים נותנים לו זאת ללא השתדלות, וללא צורך בעמידה בנסיון, ולפעמים — "מנסה הוי' אלקיכם אתכם לדעת הישכם אוהבים את ה' אלקיכם"⁵⁹, לבחון אותו אם הוא זוכר שהוא בנו של הקב"ה, והקב"ה עומד עליו ועוזר לו בכל עניניו; אבל ברור הדבר שסוכ"ס יוכל למלא רצונו של הקב"ה, אם רק ירצה באמת.

ולאידך גיסא, כשמדובר אודות נפש הבהמית הקשורה עם הגוף — מכיר כל אחד, גם מי שמייקר ביותר את הגוף, שכל היוקר של הגוף הוא רק בגלל היותו גוף חי, והרי חיות הגוף אינה מצד עצמו, אלא מפני שיש בו דבר שמחיי אותו, שלכן ביכלתו להתנועע, יש לו שכל, ויכול לחשוב מה עליו לעשות ומה לא לעשות.

וכיון שכן, הרי המחשבה אודות הגוף, להתחשב בגוף ("נאכגעבן אים") ולספק את הדרישות של הגוף — צריכה להיות רק במדה כזו עד כמה שנוגע להדבר שמחיי את הגוף, ואילו לאחרי שכבר מילא צרכי גופו — ע"י אכילה ושתי' ושינה בזמנם (כפי שמבאר הרמב"ם בפרטיות בהלכות דעות⁶⁰) — שוב אין לו מה לחשוב אודות הגוף (שאינו אלא לבוש בלבד), אלא צריך לחשוב רק על הדבר שמחיי את הגוף — שזוהי הנשמה.

כך צריכה להיות הגישה בנוגע לצרכי הנשמה וצרכי הגוף — באופן של "איפה ואיפה" בקדושה:

בנוגע לנשמה — כיון שהיא נצחית, הרי גם אצלו צריכים להיות עניני הנשמה באופן תמידי, ללא הפסק; ואילו בנוגע להגוף — כיון שאינו נצחי, וקיומו אינו אלא ע"י הנשמה שמחיי אותו, הנה כל מה שזוכר אודות הגוף, קשור עמו ומתעסק בטובתו, הרי זה גם באופן שיש לו הפסק, כך, שלאחרי האכילה והשתי' והשינה, הרי הוא מסיח את דעתו מהגוף, ומתעסק רק עם ענינים שעל ידם נעשה הגוף חי — עניני הנשמה.

טז. אך ישנו מצב שה"איפה ואיפה" הם באופן ש"אסר לן רחמנא" — מתוך יחס הפכי:

כאשר מדובר אודות צרכי הנשמה — חושב לעצמו, שלאחרי שהתפלל בבוקר, ובפרט אם התפלל בציבור, שאז ישנה ההבטחה

(57) פ' ראה יד, א.
(58) לפני תפלת השחר.

(55) חולין קט, סע"ב.
(56) שמות ד, כב.